

Kakai Yarsanlar ilk Alevi Kürd Felsefesinin temsili durumdadırlar. Şimdi

tam bölünmüş Kürdistan sınırlarının her iki ya da dört tarafı

denilebilecek alandan yaşamlarını sürdürmeye çalışıyorlar. Oldukça

yalıtılmış ve sıkıştırılmış bir yaşam sürdürme uğraşındalar.

Rojhilat-İran ve Başur Kürdistan'ın sınır bölgesinin yanı sıra İran ve

Irak ın Kürdistan'a yakın bölgeleri olmak üzere dört bölgede

bulunmaktalar. Fakat toplumun tam ciddi bir sıkışıklık ile karşı karşıya

olduğunu söyleyebiliriz.

Bilindiği gibi İran Kakai Yarsan topluluğa özel olarak yönelmekte, yaşam

biçimlerini ve kültürlerini yok etmeye çalışmaktadır. Aynı şey Türkiye

sınır bölgelerinde Alevilere, Irak içlerinde ise Feyli Kürd'lere

uygulanmaktadır.

Kuzey Kürdistan sınırı yine bu biçimde çeşitli bahanelerle Türkiye

tarafından milletimizin hareket ve yaşam biçimi sınırlamakla kalmayıp,

yaşam alanlarını terketmeye zorlanmaktadır. Bu nüfusun büyük yoğunlukla

daha içlere başta Hewler olmak üzere şehirlere göç etmek zorunda

olduklarını görüyoruz. Bu sistem Rea Haq düşüncesinin temel olduğu

Dersim sınır bölgesi ile Hakikatçi düşüncenin yoğun olduğu Kuzey Batı

Kürdistan Maraş, Malatya ve Sivas yöresinde de yaşanmakta, nüfus

taşınmaya zorlanmakta ve büyük oranda da başarı elde edilmektedir.

Halepçenin kuzeyinde dağlık bölgede başlayan yerleşim yerleri , küçük mezralar, tek tek hayvancılık ile uğraşan evler ve Rojhilat sınır

bölgelerinde ise Hawraman gibi nahiye düzeyinde köyler biçiminde

yaşamını sürdüren Kakai ve Yarsanlar: Gunde Eneb, Bayar, Hawar,

Byara'dan, Balkha, Tawella, Kemne, Zawar ve Hawraman' kadar tam dađlık

sınır bölgelerine dağılmış durumdadır. Buradan başka: Berzence, Dakuk,

Hanekin ve Deretwe köyleri Kakai'dir.

Sınırın iki tarafında bu topluluğu görüp alan çalışması yapmak, izlemek

kontrollerden dolayı neredeyse imkansız. Yapılan çalışmaların duyum

üzerinden veya dışarıda yaşayan temsilcilerden alınan bilgilere

dayandığını söyleyebiliriz. Bu bilgilerde genelde zayıf ve yetersiz

durumdadır. Pratik olarak gitmeye çalıştık. Hawar'dan önce birkaç ev

dışında Seytere noktasını geçemedik. Bizde genel bilgileri Halepçe

merkezde almak zorunda kaldık.

Seytere-kontrol noktası Kuzey Halepçe dağlarında 20 km kadar içlere

kurulmuş. Burası Peşmerge'nin son kontrol noktası. Buradan sonra sınırın

her iki tarafını da İran denetliyor veya denetlemeye çalışıyor. Ama

buradan Doğu Kürdistan- İran sınırına kadar asıl Kakai köyleri

bulunmaktadır. Bu durum Kakai Yarsan topluluğunu hem kültürünü yaşatmada

sıkıntıya düşürüyor, hemde dış dünya ile bağını zayıflatıyor. Kültürün

varlığını korumada büyük bir tehlike arz etmektedir.

Aynı sorun tarihsel olarak nüfusu bir buçuk milyonu bulan Feyli Kürdler

için yaşandı. Bu sonuç Kürdistan sınırları dışında kalan Irak

içlerindeki Feyli Kürd kültürünü hem düşünce hemde milli duruş olarak

asimileye uğrattığı gibi, sistem olarak varlığını tehlikeye

düşürmüştür.

Görüldüğü gibi hiçte şaşkırtıcı olmayan biçimde Kürdistan'ın hem bölünmüş

sınırlarında hemde dış sınırlarında bu tarihi Kürd düşünce ve yaşam

biçimi hedef alınmaktadır. Kontrol edilmeye çalışılmakta ve göçe

zorlanmakta, izole edilmekte ve asimilasyona tabi tutulmaktadır.

Yarsani ve Ehli Haq-Kakai düşüncesi varlığın kaybolmaması ve bir biçimde

başka bir donda-şekil-biçim-varlık yaşam bulması fikrine dayanır. İlk

inanç düşüncesi oluşumu olan Zerdüşlükten yeni dönem Aleviliğe kadar

çeşitli karışımlara rağmen aynı düşünce ve ritueller uygulanmaktadır.

Geçen Yüzyıldan Hawraman Bölgesinden kalan kitap ve el yazmalardan

anlaşıyor ki İslam'ın geldiği ilk dönemlerde bilgin ve aydınlar

bakımından bu bölge diğer bölgelerden daha öndedir.

Hakikatçi felsefenin tanrısal öze ulaşma, haq ile haq olma, fenafillah

makamına ulaşma, varlık içinde eriyip yok olmuş insan ı kamil katı

anlayışı Yaresan felsefesinin özüdür. Buna 'donadon' denmektedir.

Kürd milli düşüncesini yok etmek için uygulanan en temel çıkış "güneş

dil teorisi" idi, sonradan, yeni dönem Alevi Kürdlüğü, Kürdlükten ayırma

uğraşı içerisine girdi. Buna en iyi cevap Alevi Kürdlüğün tarihsel

kaynaklarından Yarsan ve Kakai tarihi ile verilebilir. Bunun temel

kitabı 1200 yılında oluşturulan, Sultan Sahak Serencam kitabıdır.

Kürdçe ve Kürd dilinin 10. Yy. da Hewremani ile gelişip güçlendiği

bilgileri var. Bu Kürdlüğün varlığı kendisini inanç biçiminde Yarsan,

Kakai, Ehli Haq, Alevilik, Dersim, Rea Haq'ı biçiminde devam etmiştir.

Eserde Kürd filozofu 12. yy. da Platon ile Zerdüştlük

arasında-sentezinde İslam aydınlanmasını, 'işrak felsefesi', tartışan

Şühreverdi ve karşılıklı etkilerinde bahsedilmektedir. Demek ki Kürd

tarihini ve düşüncesini derinliğine anlamak için artık oryantalist veya

el yordamı ile anlamaya çalışmak yerine öz kaynaklarımıza dönerek

tarihimizi milli ruh ile anlamak bizi inanç dünyamızda

yaklaştıracaktır. Sultan Sahak ile Şühreverdi, Şerefxan ile Ehmede Xani,

Seyit Rıza ile Baba Tahire Uryan gibi dünyalar kadar kaynak mevcut. Kürd

geleneksel inanç ve felsefesinin temeli de bu kaynaklardır. Avesta'nın

dilide Hewremanidir-Gorani, Serencam'da aynı dilde yazılmıştır.

Avesta'nın ruhu Serencam'dan Alevi Kürdlüğe ulaşmıştır.

Not: Kakai Yarsan düşünce ve kültürü Kürd Alevi düşüncesinin temelidir.

Rea Haq ve Haikatçi düşünce ve kültür ile birlikte Kürd Alevi

düşüncesinin üçlü temelini oluşturmaktadır. Bu fikri temeli anlatan

tarihi kitap 12 yy. sultan Sahak tarafından derlendi. Yeni dönemde bu

kitap Kurmanci ve Türkçe olarak yayınlandı.

Serencamname, Hazinenin Kelamı, Dr. Sidîq Sefîzade, Sitav Yayınları